

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної)
імені проф. Поніманської Т.І.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК13 Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність _____ 016 Спеціальна освіта _____

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма _____ Спеціальна освіта. Логопедія _____

(назва освітньої програми)

інститут, факультет _____ педагогічний _____

(назва інституту, факультету,)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку

(назва навчальної дисципліни)

для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Логопедія
Мова навчання українська

Розробники: Юрчук О.І., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Протокол від “_27_” серпня 2019 року №_8_

Завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

(підпис)

(проф. І. М. Дичківська)

(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету за спеціальністю 012 Дошкільна освіта

Протокол від “_30_” серпня 2019 року №_2_

Голова навчально-методичної комісії педагогічного факультету

(підпис)

(доц. Н. А. Сяська)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта (Логопедія)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат, розробка конспектів, методичних рекомендацій, презентацій		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2,5 самостійної роботи студента – 4,5		Лекції	
	20 год.	6 год.	
	Практичні, семінарські		
	10 год.	2 год.	
	Лабораторні		
	10 год.	2 год.	
	Самостійна робота		
	80 год.	110 год.	
Індивідуальні завдання: 10 год			
Вид контролю:			
екзамен	екзамен		
Передумови для вивчення дисципліни (логопедична корекція системних порушень мовлення, логопедична робота з дітьми з порушеннями аналізаторних систем, психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку)			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «**Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку**» із циклу вільного вибору дисциплін для підготовки освітнього ступеня «магістр». Даний курс розкриває найбільш важливі проблеми фізичної реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку, знання методичних основ здійснення різних видів лікувального масажу, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури.

Мета курсу: забезпечити глибоку теоретичну і практичну підготовку здобувачів до здійснення фізичної реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку, сформувані в них систему професійних знань і умінь.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у майбутніх фахівців таких програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі професійної діяльності та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальна компетентність:

ЗК03. Знання та розуміння предметної галузі та професійної діяльності.

ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Спеціальні фахові компетентності:

ФК01. Здатність використовувати професійно профільні знання і практичні навички з природничо-наукових та професійних дисциплін у процесі професійної діяльності в дошкільних, навчально-реабілітаційних центрах, спеціальних навчальних закладах та закладах вищої освіти.

ФК03. Здатність використовувати поглиблені спеціальні знання та уміння при вирішенні науково-практичних завдань у галузі спеціальної освіти, а також продукувати нові для вирішення проблемних професійних завдань.

ФК06. Здатність враховувати особливості виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами в освітній роботі.

ФК07. Здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами психологічної діагностики та здійснювати корекцію окремих недоліків психофізичного розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

ПРН-9. Володіти уміннями планування та організації освітньо-корекційної, реабілітаційної роботи з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.

ПРН-10. Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-12. Знати способи попередження і подолання порушень психічного та/або фізичного розвитку та особливості навчання і виховання осіб з особливими освітніми потребами.

4. Програма навчальної дисципліни**Модуль 1.****ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Організаційні основи реабілітації дітей з психофізичними порушеннями.****Тема 1. Фізична реабілітація та її розвиток в Україні.**

Реабілітація, завдання, становлення, види, принципи. Основні завдання фізичної реабілітації. Організація та управління системою реабілітації хворих. Установи, що реалізують реабілітаційні програми, їх види, структура, завдання. Періоди та етапи реабілітації.

Діти з психофізичними порушеннями як об'єкт реабілітації. Індивідуальна програма фізичної реабілітації. Етапи фізичної реабілітації та рухові режими.

Тема 2. Масаж та його види.

Відмінні особливості масажу. Фізіологічний механізм впливу масажу на організм дитини. Сутність і механізм дії масажу. Вплив масажу на нервову систему. Вплив масажу на м'язи.

Лікувальний масаж. Ручний масаж. Класичний масаж. Основні прийоми класичного масажу: погладження, розтирання, розминання, вібрація, поколювання, щільне натискання. Сегментарно-рефлекторний масаж. Точковий масаж. Стимуляція та редукція. Апаратний та вібраційний масаж. Масаж водяним струменем. Вібрація. Вакуумний масаж.

Синокардіальний масаж. Комплексне використання прийомів масажу. Загальні рекомендації до проведення розслаблюючого масажу. Зміцнювальний масаж. Прийоми самомасажу.

Основні пози дитини в процесі лікувального масажу. Дозування і тривалість масажу. Показання і протипоказання до використання масажу в реабілітаційній практиці. Використання прийомів самомасажу при проведенні різних режимних моментів в умовах дошкільного закладу.

Тема 3. Техніка масажу.

Основні прийоми класичного масажу. Принципи класифікації основних прийомів масажу. Погладжування та фізіологічний вплив на організм. Основні прийоми та техніка виконання прогладжування, практичні рекомендації щодо його виконання. Основні помилки при виконанні прогладжування.

Розтирання та фізіологічний вплив на організм. Основні прийоми та техніка виконання розтирання, практичні рекомендації щодо його виконання. Основні помилки при виконанні розтирання.

Розминання та фізіологічний вплив на організм. Основні прийоми та техніка виконання розминання, практичні рекомендації щодо його виконання. Основні помилки при виконанні розминання.

Вібрація та фізіологічний вплив на організм. Основні види безперервної вібрації та техніка виконання основних її видів. Практичні рекомендації щодо його виконання. Основні помилки, що можуть зустрічатись при виконанні безперервної та переривчастої вібрації.

Спеціальні прийоми та техніка виконання сегментарного масажу.

Техніка масажу окремих ділянок тіла. Техніка масажу спини. Техніка масажу шиї. Техніка масажу передніх та бічних ділянок грудної клітини. Техніка масажу живота. Масаж голови. Техніка масажу верхніх кінцівок. Техніка масажу нижніх кінцівок.

Тема 4. Логопедичний масаж. Методика проведення логопедичного масажу

Логопедичний масаж при важких мовленнєвих порушеннях. Фізіологічне обґрунтування його застосування і механізм впливу логопедичного масажу. Мета і завдання логопедичного масажу.

Основні пози дитини в процесі логопедичного масажу. Час проведення масажу в структурі логопедичних занять. Дозування і тривалість масажу. Показання і протипоказання до використання масажу в логопедичній практиці. Використання прийомів класичного масажу як найбільш адекватного способу впливу на м'язи артикуляційного апарату. Основні прийоми класичного масажу: погладжування, розтирання, розминання, вібрація, поколювання, щільне натискання. Комплексне використання прийомів масажу.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ЛІКУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Тема 1. Механізм лікувальної дії фізичних вправ на організм дитини

Вплив рухової активності на психічний і емоційний стан дитини. Лікувальна фізкультура, як основний засіб фізичної реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Засоби лікувальної фізкультури. Загальний вплив вправ. Вплив спеціальних фізичних вправ на відновлення дитячого організму. Відмінність та особливість ЛФК серед інших методів лікування. Протипоказання до занять лікувальною фізичною культурою.

Основні механізми лікувальної дії фізичних вправ. Механізм тонізуючого впливу. Механізм трофічної дії. Механізм формування компенсацій при захворюваннях і порушеннях функцій. Тимчасові та постійні компенсації. Механізм нормалізації функцій. Ліквідація рухових розладів.

Тема 2. Засоби, форми і методика проведення лікувальної фізичної культури

Основні засоби та додаткові засоби проведення лікувальної фізичної культури. Класифікація фізичних вправ ЛФК. Активні й пасивні фізичні вправи ЛФК. Ідеомоторні вправи. Плавання. Заняття в тренажерній залі.

Основні форми ЛФК. Ранкова гігієнічна гімнастика. Лікувальна гімнастика та її структура. Методи проведення процедур лікувальної гімнастики. Гідрокінезотерапія. Рухливі й спортивні ігри. Самостійні заняття. Ходьба. Види ходьби. Темп проходження дистанції.

Тема 3. Методика проведення занять з ЛФК

Методичні принципи лікувальної фізкультури. Загальні вимоги до методики проведення занять з ЛФК. Режим рухової активності. Побудова особистих методик ЛФК. Основні методи проведення занять: повторний з використанням гімнастичних вправ, спортивно-прикладний, ігровий. Обсяг лікувальної гімнастики

Дихальні вправи. *Діафрагмальне дихання. Грудне дихання.* Вправи для дрібних м'язових груп. Вправи для середніх м'язових груп. Вправи для великих м'язових груп. Вправи на координацію й рівновагу. Вправи в м'язовому розслабленні. Вправи в статичній нарузі.

Ступені фізичних навантажень. Передозування ЛФК. Етапність тренувальної програми. Ефективність застосування ЛФК.

Тема 4. Лікувальна фізична культура для дітей при порушеннях опорно-рухового апарату

Види патології опорно-рухового апарату. Діагностичне обстеження рухової сфери дітей з при захворюваннях нервової системи (ДЦП, міопатія, тяжких порушеннях опорно-рухового апарату після перенесеного поліомієліту, полирадикулоневрита, інших нейроінфекцій), вродженій патології опорно-рухового апарату (вроджений вивих стегна, кривошия, клишоногість та інші деформації стоп, аномалії розвитку хребта, недорозвинення і дефекти кінцівок), набутих захворюваннях і пошкодженнях опорно-рухового апарату (травми спинного і головного мозку, кінцівок, поліартрит, рахіт, хондродистрофія).

Особливості ігрової та продуктивної діяльності дітей при порушеннях опорно-рухового апарату. Вимоги до режиму рухової активності дітей при порушеннях опорно-рухового апарату.

Завдання та методи фізичної реабілітації на різних етапах розвитку дитини з ДЦП. Запобігання формуванню порочних поз і деформацій при ДЦП. Рефлекторні, пасивні й активні вправи. Методи сенсорної корекції Відновлення рухової активності дитини з ДЦП. Райттерапія. Методика проведення спеціальних вправ.

Тема 5. Лікувальна фізкультура для дітей з емоційно-вольовими порушеннями та аутичного спектру.

Переваги фізичної культури при емоційно-вольових порушеннях та порушеннях аутичного спектру. Фізичний розвиток дитини. Витривалість та моторика дитини з аутизмом. Комплекс фізичних вправ при емоційно-вольових порушеннях та аутизмі. Труднощі, які виникають на заняттях з фізичної культури у дітей з аутизмом.

Лікувальна фізкультура при олігофренії. Фізичний розвиток дитини. Ступінь пристосування до фізичних навантажень. Комплекс фізичних вправ при олігофренії. Труднощі, які виникають на заняттях з фізичної культури у дітей з психічними порушеннями.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма		Заочна форма	
	усьог	у тому числі	усього	у тому числі

	о	л	п	ла б	ін д	с.р		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Організаційні основи реабілітації дітей з психофізичними порушеннями												
Тема 1. Фізична реабілітація та її розвиток в Україні.	11	2	2			7	10					10
Тема 2. Масаж та його види.	12	2				10	11	1				10
Тема 3. Техніка масажу.	12	2	2	2		6	16	1				15
Тема 4. Логопедичний масаж.	11	2		2		7	10					10
Разом за змістовим модулем 1	46	8	4	4		30	47	2	–	–	–	45
Змістовий модуль 2. Засоби фізичної реабілітації												
Тема 1. Механізм лікувальної дії фізичних вправ на організм дитини	6	2				4	10					10
Тема 2. Засоби, форми і методи проведення лікувальної фізичної культури	11	2				9	10					10
Тема 3. Методика проведення занять з ЛФК	13	2	2	2		9	12			2		10
Тема 4. Лікувальна фізична культура для дітей при порушеннях опорно-рухового апарату	18	4	2	2		10	19	2	2			15
Тема 5. Лікувальна фізична культура при емоційно-вольових порушеннях та аутичного спектру.	14	2	2	2		8	12	2				10
Разом за змістовним модулем 2	64	12	6	6		40	63	4	2	2	–	55
Усього годин	110	20	10	10		70	110	6	2	2	–	100
Модуль 2												
ІНДЗ	10				10		10					10
Усього годин	120				10		120					110

6. Теми семінарських занять -

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Особливості фізичного стану дітей із психофізичними порушеннями	2

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Особливості проведення лікувального масажу	2
2.	Тема 2. Загальні вимоги до методики застосування лікувальної фізичної культури	2
3.	Тема 3. Лікувальна фізична культура для дітей при порушеннях опорно-рухового апарату	2
4.	Тема 4. Лікувальна фізична культура при емоційно-вольових порушеннях та аутичного спектру.	2

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Методика проведення лікувального масажу	2
2	Тема 2. Методика проведення логопедичного масажу	2
3	Тема 3. Комплекси фізичних вправ при різних психофізичних порушеннях дітей	2
4	Тема 4. Методика проведення лікувальної фізичної культури для дітей при порушеннях опорно-рухового апарату	2
5	Тема 5. Методика проведення лікувальної фізичної культури при емоційно-вольових порушеннях та аутичного спектру.	2

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин
Тема 1.	Ознайомтеся із посадовими вимогами до осіб, причетних до реабілітації дітей з психофізичними порушеннями.	1
	Ознайомтеся та проаналізуйте «Типове положення про центр професійної реабілітації інвалідів»	1,5
	Проаналізуйте Закон України «Про систему реабілітації в Україні»	1,5
	Розкрийте способи дозування фізичного навантаження дітей дошкільного віку	3
Тема 2.	Ознайомитись із впливом масажу на нервову систему людини.	1
	У вигляді таблиці показати основну різницю у виконанні погладжування, розтирання, розминання, вібрації	2
	Визначіть ділянки сегментарно-рефлекторного масажу при захворюваннях верхніх та нижніх кінцівок (схематично покажіть на малюнку та опишіть)	3
	Замалювати рефлексогенні зони вушної раковини, кисті, стопи, голови	4
Тема 3.	Потренуйтеся проводити масаж погладжування, розтирання, розминання, вібрації один на одному.	2

	Потренуйтеся проводити масаж окремих ділянок тіла один на одному. Зверніть увагу при цьому на правильне положення хворого та масажиста під час масажу	2
	Навчіться натискати першим, другим, другим-четвертим пальцями та опорною частиною кисті правої руки на передпліччя лівої руки і навпаки з різною силою, глибиною швидкістю, тривалістю. Зверніть увагу на відчуття в пальцях і місцях натискування, які виникають при цьому	2
Тема 4	Наведіть приклади обстеження рухових можливостей та стану артикуляційного апарату у дітей з мовленнєвою патологією з використанням одного із методів логопедичної гімнастики.	2
	Проаналізуйте використання різних методів логопедичної гімнастики під час проведення обстеження стану психомоторики.	2
	Поясніть зв'язок між розвитком дрібної моторики і рівнем мовленнєвого розвитку.	3
Тема 1.	Представте у вигляді таблиці методи оцінки ефективності занять ЛФК	2
	Підберіть комплекс гімнастичних вправ, які використовуються в лікувально-фізичній культурі.	2
Тема 2.	Доберіть вправи на координацію рухів і рівновагу. Підготуватись до їх проведення в аудиторії.	3
	Доберіть комплекс фізичних вправ при порушеннях постави й сколіозах. Підготуватись до їх проведення в аудиторії.	3
	Назвіть та охарактеризуйте форми лікувальної фізичної культури.	3
Тема 3.	Провести дихальну гімнастику за методом О.М. Стрельникової в домашніх умовах. Після кожного заняття вимірювати і фіксувати результати пульсу в зошит	4
	Проаналізуйте комплекс коригуючої гімнастики для очей за методом Е.С. Аветисова	3
	Скласти реабілітаційну програму	2
Тема 4.	Доберіть вправи лікувальної фізичної культури при функціональних захворюваннях центральної нервової системи	3
	Визначіть і запишіть у зошит тему, мету і хід заняття по обстеженню координації рухів у дітей з мовленнєвими вадами. Законспектуйте методи реабілітації та лікування дітей з дитячим церебральним паралічем.	3
	Доберіть вправи ЛФК, рухливі ігри, що використовуються при фізичній реабілітації дітей із дитячим церебральним паралічем.	2
	Заповнити таблицю «Розрахункові норми часу проведення занять з ЛФК»	2
Тема 5.	Назвіть, які області сенсорної сфери обстежуються у дітей з аутичним спектром? Зробіть висновки та дайте рекомендації для фізичної реабілітації з метою корекції порушень функціонального стану мовленнєвої, дихальної та м'язової систем.	2
	Доберіть комплекс фізичних вправ при аутизмі.	3
	Доберіть комплекс фізичних вправ при олігофренії.	3
	Разом	80

10. Індивідуальні завдання

1. Скласти алгоритм діяльності спеціаліста з масажу з моменту початку курсу роботи із дитиною до закінчення роботи із нею.
2. Підготовка презентації в електронному вигляді теми з курсу (за вибором).
3. Опишіть механізм лікувальної дії фізичних вправ: тонізуюча дія фізичних вправ; трофічна дія; формування компенсації; нормалізація функцій.
4. Підготуйте реферативне повідомлення на тему: «Рання діагностика розладів психічного здоров'я та вплив корекційних заходів на дитину в ранньому віці».
5. Підготуйте програму корекційних занять з ЛФК для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (вік та вид патології обрати за вибором).

Форма захисту — публічний захист індивідуальних завдань.

Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач вищої освіти — 14.

11. Методи навчання: словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); практичний метод (лабораторні та практичні заняття); наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); самостійна робота (розв'язання завдань); індивідуальна науково-дослідна робота.

12. Методи оцінювання: усне або письмове опитування; тестування; реферати; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; захист лабораторних і практичних робіт; залік.

13. Засоби діагностики результатів навчання: іспит; тести; творчі проекти; реферати; презентації результатів виконаних завдань.

14. Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє			

			допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивний-варіативний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове

оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ. Іспит виставляється за результатами поточного модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

15. Розподіл балів, що отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота									ІНДЗ	Підсумковий тест (іспит)	Сума
Модуль 1									Модуль 2		
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	Практичне завдання	40	190 (100)
11	6	16	11	6	6	16	16	16	14		
Модульний контроль - 10				Модульний контроль - 10					Підсумкове тестування – 10		
2 бали заохочувальні за відвідування лекцій											

Кофіцієнт перерахунку 190:100=1,9

16. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій, методичні розробки до проведення семінарських і практичних занять, навчальні посібники, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, нормативні документи, ілюстративні матеріали, навчальні відеофільми, реєстр методичних вказівок, планів семінарських занять, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо.

17. Питання до підготовки до підсумкового контролю (іспит)

1. Термін «фізична реабілітація» та її розуміння.
2. Завдання, мета і принципи фізичної реабілітації реабілітації.
3. Класифікація порушень психофізичного розвитку дітей.
4. Класифікація масажу. Характеристика окремих видів масажу.
5. Лікувальний масаж, його класифікація.
6. Класичний масаж, його характеристика.
7. Сегментарно-рефлекторний масаж, його види та характеристика.
8. Точковий масаж. Його характеристика.
9. Рефлексогенні зони на голові, вусі, долоні, стопі.
10. Апаратний масаж, його види.
11. Основні прийоми класичного масажу.
12. Принципи класифікації основних прийомів масажу.
13. Погладжування. Основні прийоми та техніка виконання.
14. Розтирання. Основні прийоми та техніка виконання.
15. Розминання. Основні прийоми та техніка виконання.
16. Вібрація. Основні прийоми та техніка виконання.
17. Спеціальні прийоми сегментарного масажу та техніка їх виконання.
18. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу спини.
19. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу шиї.

20. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу передніх і бічних ділянок грудної клітки.
21. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу живота.
22. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу голови.
23. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу верхніх кінцівок.
24. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу нижніх кінцівок.
25. Логопедичний масаж при важких мовленнєвих порушеннях.
26. Основна мета та лікувальний вплив на організм логопедичного масажу.
27. Протипокази до проведення логопедичного масажу.
28. Вправи логопедичної гімнастики для плечового поясу, шиї. Їх характеристика.
29. Гімнастика жувально–артикуляційних м'язів, міміко–артикуляційних м'язів.
30. Вправи для стимуляції рухів нижньої щелепи, м'язів глотки. Їх характеристика.
31. Вправи для активізації м'язів язика; гімнастика губ та щік. Їх характеристика.
32. Звітність та документація спеціаліста з масажу.
33. Призначення масажу дітям з психофізичними порушеннями.
34. Ознаки, що впливають на чутливість дітей з психофізичними порушеннями до масажу.
35. Тривалість процедури масажу, курсу лікування та інтервали між його курсами.
36. Показання та протипоказання до призначення масажу дітям з психофізичними порушеннями.
37. Поєднання масажу з фізіотерапевтичними процедурами.
38. Поєднання масажу з лікувальною фізичною культурою.
39. Вплив рухової активності на психічний і емоційний стан дитини.
40. Завдання лікувальної фізкультури.
41. Відмінні особливості лікувальної фізичної культури.
42. Загальні показання та протипоказання до призначення лікувальної фізичної культури.
43. Становлення лікувальної фізкультури.
44. Основні засоби лікувальної фізкультури.
45. Лікувальна фізкультура як метод лікування.
46. Класифікація фізичних вправ.
47. Класифікація гімнастичних вправ.
48. Об'єм рухів у суглобах. Техніка об'єму рухів у суглобах
49. Дихальні вправи.
50. Форми застосування лікувальної фізкультури.
51. Основні правила використання лікувальної фізкультури.
52. Лікувальна фізкультура як основний засіб фізичної реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
53. Вплив спеціальних фізичних вправ на відновлення дитячого організму.
54. Відмінність та особливість ЛФК серед інших методів лікування.
55. Протипоказання до занять лікувальною фізичною культурою.
56. Основні та додаткові засоби проведення лікувальної фізичної культури.
57. Класифікація фізичних вправ ЛФК.
58. Основні форми ЛФК.
59. Загальні вимоги до методики проведення занять з ЛФК.
60. Основні методи проведення занять.
61. Ступені фізичних навантажень. Передозування ЛФК.
62. Види патології опорно-рухового апарату.
63. Діагностичне обстеження рухової сфери дітей при ДЦП і міопатії.
64. Діагностичне обстеження рухової сфери дітей при тяжких порушеннях опорно-рухового апарату.
65. Діагностичне обстеження рухової сфери дітей при вродженій патології опорно-

рухового апарату.

66. Діагностичне обстеження рухової сфери дітей при набутих захворюваннях і пошкодженнях опорно-рухового апарату.

67. Вимоги до режиму рухової активності дітей при порушеннях опорно-рухового апарату.

68. Завдання та методи фізичної реабілітації на різних етапах розвитку дитини з ДЦП.

69. Запобігання формуванню порочних поз і деформацій при ДЦП.

70. Методи сенсорної корекції. Відновлення рухової активності дитини з ДЦП.

71. Переваги фізичної культури при емоційно-вольових порушеннях та порушеннях аутичного спектру.

72. Комплекс фізичних вправ при емоційно-вольових порушеннях та аутизмі.

73. Труднощі, які виникають на заняттях з фізичної культури у дітей з аутизмом.

74. Лікувальна фізкультура при олігофренії.

75. Ступінь пристосування до фізичних навантажень.

76. Комплекс фізичних вправ при олігофренії.

77. Труднощі, які виникають на заняттях з фізичної культури у дітей з психічними порушеннями.

18. Рекомендована література

Нормативна

1. [Типове положення про центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0401-18)
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0401-18>.

2. Закон України «Про систему реабілітації в Україні». URL:
<https://novynarnia.com/2017/10/02/zakon-ukrayini-pro-sistemu-reabilitatsiyi-v-ukrayini-proekt/>

3. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. 2006. № 2-3. С. 36-42.

4. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. К., 2003.

5. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. Київ, 1999.

Основна

1. Бісмак О. В., Мельник Н. Г. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. Харків : Вид-во Бровін О. В., 2010. 120 с. (Укр. мовою).

2. Борякова Н. Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии : учеб. пособ. для студентов педвузов. Москва : АСТ «Астрель», 2008. 222 с.

3. Вакуленко Л. О. Лікувальний масаж. Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. 448 с.

4. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.

5. Дегтяренко Т. М., Вавіна Л. С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 302 с.

6. Дедюгина Г.В., Янькина Т. А. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-7 лет, страдающими детским церебральным параличом. Москва, 2000. 350 с.

7. Єфименко М. М. Сучасні підходи до корекційно спрямованого фізичного виховання дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2013. 356 с.

8. Колупасва А. А. Основи інклюзивної освіти : програма курсу. Київ : Ін-т спец. пед. НАПН України, 2012. 364 с.

9. Колупасва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики : монографія. Київ, 2016. 152 с.
10. Колупасва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. Київ : Наук. світ, 2010. 196 с.
11. Липа В. А. Психологические основы педагогической коррекции. Донецк : Лебедь, 2000.
12. Логопедия : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Дефектология» / под ред. Л. С. Волковой. Москва : Просвещение, 2009. 528 с.
13. Логопедія : підручник / за ред. М. К. Шеремет. 3-є вид., перер. та допов. Київ : Видав. Дім «Слово», 2017. 672 с.
14. Марченко І. С., Тюленєва О. Г. Педагогічні заходи з формування комунікативної поведінки дітей із дизартрією при ДЦП : навч.-метод. посіб. Київ : Слово, 2013. 96 с.
15. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.
16. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник. Київ, 2014. 488 с.
17. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. / за заг. ред. Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука. Тернопіль : ТНПУ, 2010. 234 с.
18. Санс Менгібар Х. М. Дитячий масаж / пер. з ісп. Харків : Фактор, 2011. 160 с.
19. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. / за заг. ред. О. В. Мартинчук. Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка. 2017. 364 с.
20. Щетинин М. Н. Дыхальная гимнастика Стрельниковой. Москва : Методора, 2006. 128 с.

Допоміжна

1. Бадалян І. О., Журба Л. Т. Дитячі церебральні паралічі. Київ, 1988. 327 с.
2. Данілавічюте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посіб. / за ред. А. А. Колупасєвої. Київ : ТОВ «Фірма «Есе», 2013. 224 с.
3. Динаміка показників фізичного стану дітей у період 3–6 років / Л. Л. Галаманджук, Г. А. Єдинак, Л. А. Балацька, Г. В. Кубай. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 143–145.
4. Козьявкін В. І., Качмар О. О. Методи оцінки ефективності медичної реабілітації в системі інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації. *Укр. мед. часоп.* 2003. № 3135. С. 61–66.
5. Лавренюк А. Корекція легких ступенів вираження аутизму засобами фізичного виховання. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. ст. Львів, 2001. Вип. 5, т. 2. С. 140–142.
6. Ліщук В. Зв'язок розвитку тонких рухів пальців рук і розвитку мовлення. *Дефектолог*. 2010. № 7. С. 3–15.
7. Манько Н. В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку : наук.-метод. посіб. Київ : КНТ, 2008. 256 с.
8. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.
9. Мошков В. Н. Лечебная физкультура в клинике нервных болезней. 3-е изд. Москва : Медицина, 1982. 224 с.
10. Орес О. Використання засобів фізичного виховання для корекції рухових порушень у дітей з раннім дитячим аутизмом. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. пр. Львів, 2003. Вип. 7, т. 1. С. 364–366.
11. Основи корекційної педагогіки : навч. посіб. / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський, 2010. 264 с.
12. Пасічник В. Особливості фізичного стану дітей дошкільного віку з відхиленнями у психофізичному розвитку. *Фізична активність, здоров'я і спорт*. 2017. № 3(29). С. 24–32.

13. Разумов А. Н., Ромашин О. В. Оздоровительная физкультура в восстановительной медицине : учеб. пособ. Москва : Вуз и школа, 2002. 168 с.
14. Семенович А. В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте : учеб. пособ. для высш. учеб. заведений. Москва : Издат. центр «Академия», 2002. 232 с.
15. Сергієні О. В. Організація та управління системою медичної реабілітації інвалідів : метод. рек. Дніпропетровськ, 2007. 23 с.
16. Стадненко Н. М., Ілляшенко Т. Д., Борщевська Л. В., Обухівська А. Г. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників. Київ, 1998. 144 с.
17. Тимофеева Т. Н. Опыт проведения физкультурных занятий с детьми, страдающими аутизмом. *Адаптивная физическая культура*. 2003. №3(15). С. 27–28.
18. Учебник инструктора по лечебной физической культуре : учебник для ин-тов физической культуры / под ред. В. К. Добровольского. Москва : Физкультура и спорт, 1974. 480 с.
19. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / за ред. професора В.В. Абрамова та доцента О.Л.Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.
20. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. / за заг. ред. Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука. Тернопіль : ТНПУ, 2010. 234 с.
21. Шипицына Л. М., Мамайчук И. И. Детский церебральный паралич. СПб. : Дидактика Плюс ; Москва : Ин-т общегуманит. исследований, 2003. 520 с.

16. Інформаційні ресурси

1. http://adalin.mospsy.ru/r_02_00/r_02_07a.shtml - дитяча патопсихологія
2. <http://www.medportal.ru> – медичний портал
3. <http://www.new-clinica.ru> – психотерапевтична допомога
4. <http://www.defectology.ru/> - дефектологічний словник
5. <http://www.logoped-sfera.ru/> - журнал «Логопед»
6. <http://defectologya.ru/publ> - дефектологія та логопедія
7. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
8. <http://www.ikprao.ru> – логопедичні заняття
9. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.
10. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів.
11. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
12. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.

Робоча програма «**Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку**» перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2020-2021 навчальний рік на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Розділ робочої програми навчальної дисциплін	Зміни і доповнення

Протокол від “ 31 ” серпня 2020 року № 7

Завідувач кафедри (проф. І.М. Дичківська)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від “ 31 ” серпня 2020 року № 7

Голова навчально-методичної комісії (доц. Н.А.Сяська)

Робоча програма «**Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку**» перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 20__-20__ навчальний рік на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Розділ робочої програми навчальної дисциплін	Зміни і доповнення

Протокол від “ ____ ” _____ 20__ року № ____

Завідувач кафедри _____ (_____)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від “ ____ ” _____ 20__ року № ____

Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

Робоча програма «**Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку**» перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 20__-20__ навчальний рік на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Розділ робочої програми навчальної дисциплін	Зміни і доповнення

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Завідувач кафедри _____ (_____)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

Робоча програма «**Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку**» перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 20__-20__ навчальний рік на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Розділ робочої програми навчальної дисциплін	Зміни і доповнення

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Завідувач кафедри _____ (_____)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку
Викладач	Кандидат педагогічних наук, старший викладач, Юрчук Олексій Іванович
Профайл викладача на сайті кафедри	https://doshkilnardgu.webnode.com.ua/vikladatskij-sklad/
E-mail викладача:	abstractio@ukr.net
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	
Консультації	Очні консультації – 2 години на тиждень (середа, п'ятниця) Он-лайн консультації – 2 години на тиждень (за попередньою домовленістю з викладачем курсу)

Анотація дисципліни

У 23 статті Конвенції про права дитини зазначено, що розумово чи фізично неповноцінна дитина повинна проводити повноцінне гідне життя в умовах, які забезпечили б її гідність, сприяли її впевненості в собі та полегшували б її активну участь у житті суспільства. Відповідно цього документу для дітей з порушеннями психофізичного розвитку повинна проводитись така корекційна робота, яка б допомогла вирішити специфічні завдання зумовлені особливостями їх розвитку. Одне з провідних місць займає фізична реабілітація, яка на сьогодні, має потужний арсенал засобів лікувальної фізичної культури, фізіотерапії, лікувального масажу тощо, які сприяють відновленню та зміцненню здоров'я дітей.

Ігнорування проблеми фізичної реабілітації обходиться значно дорожче для здоров'я дитини ніж проведення реабілітації на ранніх стадіях захворювання.

Фізичну реабілітацію дітей повинен проводити фахівець з вищою освітою, що володіє глибокими знаннями в області анатомії, фізіології людини, знати принципи, засоби фізичної реабілітації, форми та засоби ЛФК, механізми лікувальної дії фізичних вправ, мати вміння та навички в організації та проведенні занять з лікувальної фізичної культури з хворими різного профілю із застосуванням великого арсеналу немедикаментозних засобів відновлення здоров'я.

Підготовка фахівців з фізичної реабілітації є нелегким завданням, що потребує від здобувачів вищої освіти наполегливості, цілеспрямованості й творчого мислення.

Назване зумовлює актуальність викладання дисципліни «Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку» для фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 «Освіта/педагогіка», спеціальності – 016 Спеціальна освіта.

Опанування знаннями з курсу реалізується за допомогою основних організаційних форм навчання: лекцій, практичних (семінарських) та лабораторних занять, консультацій, самостійної роботи тощо. Остання займає провідне місце в системі освітнього процесу та передбачає добір комплексу вправ, виконання завдань, проведення масажів тощо.

Силабус упорядковано із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Навчальна дисципліна належить до вибірових дисциплін циклу професійної підготовки.

Опис навчальної дисципліни

ВК13 «Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку»
кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т. І.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта. (Логопедія)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат, розробка конспектів, методичних рекомендацій, презентацій		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 год. самостійної роботи студента – 4,5 год.	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	2 год.
		Лабораторні	
		10 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	110 год.
		Індивідуальні завдання:	
10 год.			
Вид контролю:			
іспит			

Передумови

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку» значно підвищиться, якщо здобувач вищої освіти попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як: логопедична корекція системних порушень мовлення, логопедична робота з дітьми з порушеннями аналізаторних систем, психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку.

Мета і завдання дисципліни

1. Метою викладання дисципліни є: забезпечення глибокої теоретичної і практичної підготовки здобувачів до здійснення фізичної реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку, сформувані в них систему професійних знань і умінь.

2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: опанування науково-теоретичними основами застосування засобів фізичної реабілітації дітям, що мають порушення психофізичного розвитку; умовами правильної організації і проведення лікувального масажу та в логопедичній практиці; методикою лікувального і логопедичного

масажу та технікою його виконання; ознайомлення студентів із сучасними інноваційними техніками лікувального і логопедичного масажу для дітей з порушеннями психофізичного розвитку; ознайомлення з основами лікувальної фізичної культури, формування у здобувачів вищої освіти фундаментальних знань з лікувальної фізкультури; навчити вмінню обирати методи та засоби лікувальної фізичної культури в залежності від патології у дітей; складання реабілітаційної програми.

3. Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі професійної діяльності та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальна компетентність:

ЗК03. Знання та розуміння предметної галузі та професійної діяльності.

ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Спеціальні фахові компетентності:

ФК01. Здатність використовувати професійно профільні знання і практичні навички з природничо-наукових та професійних дисциплін у процесі професійної діяльності в дошкільних, навчально-реабілітаційних центрах, спеціальних навчальних закладах та закладах вищої освіти.

ФК03. Здатність використовувати поглиблені спеціальні знання та уміння при вирішенні науково-практичних завдань у галузі спеціальної освіти, а також продукувати нові для вирішення проблемних професійних завдань.

ФК06. Здатність враховувати особливості виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами в освітній роботі.

ФК07. Здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами психологічної діагностики та здійснювати корекцію окремих недоліків психофізичного розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

Очікувані результати навчання

ПРН-9. Володіти уміннями планування та організації освітньо-корекційної, реабілітаційної роботи з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.

ПРН-10. Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-12. Знати способи попередження і подолання порушень психічного та/або фізичного розвитку та особливості навчання і виховання осіб з особливими освітніми потребами.

Дидактична карта дисципліни

Тема заняття, кількість годин	Форма діяльності	Методи навчання і оцінювання	Оцінювання аудиторної роботи	Завдання самостійної і домашньої роботи, години	Література, інформаційні ресурси	Оцінювання самостійної домашньої роботи	Термін виконання самостійної роботи
Змістовий модуль 1. Організаційні основи реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку							
<p>Тема1. Фізична реабілітація та її розвиток в Україні – 2 год.</p> <p>Особливості фізичного стану дітей із психофізичними порушеннями – 2 год.</p>	<p>Лекція</p> <p>Семинар</p>	<p>МН1, МН3</p> <p>МН2, МН4, МН6, МО2, МО6</p>	<p>1 бал</p> <p>5 балів</p>	<p>1. Ознайомтеся із посадовими вимогами до осіб, причетних до реабілітації дітей з психофізичними порушеннями. – 1 год. (МО6)</p> <p>2. Ознайомтеся та проаналізуйте «Типове положення про центр професійної реабілітації інвалідів» – 1,5 год. (МО2).</p> <p>3. Проаналізуйте Закон України «Про систему реабілітації в Україні» – 1,5 год (МО2).</p> <p>4. Розкрийте способи дозування фізичного навантаження дітей дошкільного віку – 3 год. (МО6)</p>	<p>1-5,12, 25, 37, 39-41</p>	<p>5 балів</p>	<p>До проведення наступного практичного заняття</p>
<p>Тема 2. Масаж та його види – 2 год.</p>	<p>Лекція</p>	<p>МН1, МН3</p> <p>МО6, МО7</p>	<p>1 бал</p>	<p>1. Ознайомитись із впливом масажу на нервову систему людини – 1 год. (МО6).</p> <p>2. У вигляді таблиці показати основну різницю у виконанні погладжування, розтирання, розминання, вібрації – 2 год. (МО7).</p> <p>2. Визначіть ділянки сегментарно-рефлекторного масажу при захворюваннях верхніх та нижніх кінцівок (схематично покажіть на малюнку та опишіть) – 3 год.</p>	<p>6, 8,10, 23, 31</p>	<p>5 балів</p>	<p>До проведення наступного практичного заняття</p>

				(МО7). 4. Замалювати рефлексогенні зони вушної раковини, кисті, стопи, голови – 4 год. (МО7).			
а 3. ніка масажу – 2 год.	Лекція	МН1, МН3	1 бал	1. Потренуйтеся проводити масаж погладжування, розтирання, розминання, вібрації один на одному – 2 год. (МО5). 2. Потренуйтеся проводити масаж окремих ділянок тіла один на одному. Зверніть увагу при цьому на правильне положення хворого та масажиста під час масажу – 2 год. (МО5). 3. Навчіться натискати першим, другим, другим-четвертим пальцями та опорною частиною кисті правої руки на передпліччя лівої руки і навпаки з різною силою, глибиною швидкістю, тривалістю. Зверніть увагу на відчуття в пальцях і місцях натискування, які виникають при цьому – 2 год. (МО7).	6, 8,10, 23, 31	5 балів	До проведення наступного практичного заняття
близькості проведення лікувального масажу – 2 год.	Практикум	МН2, МН4, МН6, МО5, МО7	5 балів				
одиaka проведення лікувального масажу – 2 год.	Лабораторне	МН2, МН4, МН6, МО5, МО7	5 балів				
Тема 4. Логопедичний масаж – 2 год. Методика проведення логопедичного масажу – 2 год.	Лекція Лабораторне	МН1, МН3, МН5 МН2, МН4, МН6, МО2, МО6, МО7	1 бал 5 балів	1. Наведіть приклади обстеження рухових можливостей та стану артикуляційного апарату у дітей з мовленнєвою патологією з використанням одного із методів логопедичної гімнастики – 2 год. (МО7). 2. Проаналізуйте використання різних методів логопедичної	6, 8,10, 19, 23, 31	5 балів	До проведення наступного практичного заняття

				гімнастики під час проведення обстеження стану психомоторики – 2 год. (МО2). 3. Поясніть зв'язок між розвитком дрібної моторики і рівнем мовленнєвого розвитку – 3 год. (МО6).			
Змістовий модульний контроль	Оцінювання програмних результатів навчання	МО4	10 балів	–	–	–	Не більше 7 днів завершення після проведення модульного контролю
Змістовий модуль 2. Засоби фізичної реабілітації							
Тема 1. Механізм лікувальної дії фізичних вправ на організм дитини – 2 год.	Лекція	МН1, МН3	1 бал	1. Представте у вигляді таблиці методи оцінки ефективності занять ЛФК – 2 год. (МО7). 2. Підберіть комплекс гімнастичних вправ, які використовуються в лікувально-фізичній культурі – 2 год. (МО7).	6, 12, 21, 22, 34, 38, 44	5 балів	До проведення наступного практичного заняття
Тема 2. Засоби, форми і методи проведення лікувальної фізичної культури – 2 год.	Лекція	МН1, МН3	1 бал	1. Доберіть вправи на координацію рухів і рівновагу. Підготуватись до їх проведення в аудиторії – 3 год. (МО7). 2. Доберіть комплекс фізичних вправ при порушеннях постави й сколіозах. Підготуватись до їх проведення в аудиторії. – 3 год. (МО7). 3. Назвіть та охарактеризуйте	6, 21, 22, 38, 44	5 балів	До проведення наступного практичного заняття

				форми лікувальної фізичної культури – 3 год. (МО6).			
Тема 3. Методика проведення занять з ЛФК – 2 год.	Лекція	МН1, МН3, МН5	1 бал	1. Провести дихальну гімнастику за методом О.М. Стрельникової в домашніх умовах. Після кожного заняття вимірювати і фіксувати результати пульсу в зошит – 4 год. (МО7).	6, 12, 21, 22, 25, 34, 38, 44	5 балів	До наступного практичного заняття
Загальні вимоги до методики застосування лікувальної фізичної культури – 2 год.	Практикум	МН1, МН2, МН3 МО6, МО7, МО8	5 балів	2. Проаналізуйте комплекс коригуючої гімнастики для очей за методом Е.С. Аветисова – 3 год. (МО6).			
Комплекси фізичних вправ при різних психофізичних порушеннях дітей – 2 год.	Лабораторне	МН1, МН3, МН5 МО6, МО7, МО8	5 балів	3. Скласти реабілітаційну програму – 2 год. (МО8).			
Тема 4. Лікувальна фізична культура для дітей при порушеннях опорно-рухового апарату – 4 год.	Лекція	МН1, МН3, МН5	1 бал	1. Доберіть вправи лікувальної фізичної культури при функціональних захворюваннях центральної нервової системи – 3 год. (МО7).	6, 11, 21, 22, 25, 26, 34, 38, 43- 45	5 балів	До наступного практичного заняття
Лікувальна фізична культура для дітей при порушеннях опорно-рухового апарату – 2 год.	Практикум	МН1, МН2, МН3 МО6, МО7	5 балів	2. Визначіть і запишіть у зошит тему, мету і хід заняття по обстеженню координації рухів у дітей з мовленнєвими вадами. Законспекуйте методи реабілітації та лікування дітей з дитячим церебральним паралічем – 3 год. (МО7)			
Методика проведення лікувальної фізичної культури для дітей	Лабораторне	МН1, МН3, МН5 МО6, МО7	5 балів	3. Доберіть вправи ЛФК, рухливі ігри, що використовуються при фізичній реабілітації дітей із			

при порушеннях опорно-рухового апарату – 2 год.				дитячим церебральним паралічем – 2 год.(МО7) 4. Заповнити таблицю «Розрахункові норми часу проведення занять з ЛФК» – 2 год. (МО6).			
Тема 5. Лікувальна фізична культура при емоційно-вольових порушеннях та аутичного спектру – 2 год. Лікувальна фізична культура при емоційно-вольових порушеннях та аутичного спектру – 2 год. Методика проведення лікувальної фізичної культури при емоційно-вольових порушеннях та аутичного спектру – 2 год.	Лекція Практикум Лабораторне	МН1, МН3, МН5 МН1, МН2, МН3 МО6, МО7 МН1, МН3 МО6, МО7	1 бал 5 балів 5 балів	1. Назвіть, які області сенсорної сфери обстежуються у дітей з аутичним спектром? Зробіть висновки та дайте рекомендації для фізичної реабілітації з метою корекції порушень функціонального стану мовленнєвої, дихальної та м'язової систем – 2 год. (МО7). 2. Законспекуйте методи реабілітації та лікування дітей при аутизмі. – 3 год. (МО6) 3. Доберіть комплекс фізичних вправ при олігофренії – 3 год. (МО7).	6, 10, 21, 22, 35- 38, 43, 44	5 балів	До наступного практичного заняття
Змістовий модульний контроль	Оцінювання програмних результатів навчання	МО2, МО4	10 балів	–	–	–	Не більше 3 днів після завершення змістового модуля

Підсумковий контроль	тестування	МО7, МО9, МО10	10 балів	<p>Виконання ІНДЗ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти алгоритм діяльності спеціаліста з масажу з моменту початку курсу роботи із дитиною до закінчення роботи із нею. 2. Підготовка презентації в електронному вигляді теми з курсу (за вибором). 3. Опишіть механізм лікувальної дії фізичних вправ: тонізуюча дія фізичних вправ; трофічна дія; формування компенсації; нормалізація функцій. 4. Підготуйте реферативне повідомлення на тему: «Рання діагностика розладів психічного здоров'я та вплив корекційних заходів на дитину в ранньому віці». 5. Підготуйте програму корекційних занять з ЛФК для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (вік та вид патології обрати за вибором). 	Захист ІНДЗ	20 балів	Не більше 7 днів після завершення аудиторного навчання
----------------------	------------	----------------	-----------------	---	-------------	-----------------	--

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 – практичний метод (лабораторні та практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

МО1 – екзамени;

МО2 – усне або письмове опитування;

МО3 – колоквиум;

МО4 – тестування;

МО5 – командні проєкти;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;

МО9 – захист лабораторних і практичних робіт;

МО10 – залік.

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет, проєктор для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, модульний, підсумковий контроль); програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності.

Політика дисципліни

Організація вивчення дисципліни відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, що здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

На заняттях **забороняється** використання мобільних пристроїв, виключенням є користування ними лише під час підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування усіх видів занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та підсумкові завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;

- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів;
- не списувати під час виконання тестових завдань та написання контрольних робіт (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

У разі виявлення плагіату в будь-яких видах робіт, Ви отримаєте незадовільну оцінку і повинні будете повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: іспит.

Відвідування лекційних занять оцінюється в 1 бал. Якщо здобувач відвідав усі лекційні заняття, він додатково отримає 2 бали заохочення (**Загальна сума балів – $10*1=10(+2)$**).

Участь у практичних семінарських заняттях, виконання завдань до практичного заняття – **5 балів (Загальна сума балів – $5*5=25$)**.

Робота на лабораторних заняттях, виконання завдань до заняття – **5 балів (Загальна сума балів – $5*5=25$)**.

Виконання завдань самостійної роботи – 5 балів за кожен тему (**Загальна сума балів – $9*5=45$**).

Змістовий модульний контроль 10 балів (**Загальна сума балів – $2*10=20$**).

ІНДЗ – 14 балів

Підсумкове тестування – 10 балів

Додаткові бали (не більше 5 балів): студент може отримати за виявлену творчість і особливу активність у різних видах діяльності.

Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у	Високий (творчий)	відмінно	зараховано

			нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності		
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного		

			матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ. Іспит виставляється за результатами поточного модульного контролю та отриманими балами під час іспиту, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

Розподіл балів, що отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота									ІНДЗ	Підсумковий тест (іспит)	Сума
Модуль 1									Модуль 2		
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	Практичне завдання	40	190 (100)
11	6	16	11	6	6	16	16	16	14		
Модульний контроль - 10				Модульний контроль - 10					Підсумкове тестування – 10		
2 бали заохочувальні за відвідування лекцій											

Коефіцієнт перерахунку $190:100=1,9$

Питання до підготовки до підсумкового контролю (іспит)

1. Термін «фізична реабілітація» та її розуміння.
2. Завдання, мета і принципи фізичної реабілітації реабілітації.
3. Класифікація порушень психофізичного розвитку дітей.
4. Класифікація масажу. Характеристика окремих видів масажу.
5. Лікувальний масаж, його класифікація.
6. Класичний масаж, його характеристика.
7. Сегментарно-рефлекторний масаж, його види та характеристика.
8. Точковий масаж. Його характеристика.
9. Рефлексогенні зони на голові, вусі, долоні, стопі.
10. Апаратний масаж, його види.
11. Основні прийоми класичного масажу.
12. Принципи класифікації основних прийомів масажу.
13. Погладження. Основні прийоми та техніка виконання.
14. Розтирання. Основні прийоми та техніка виконання.
15. Розминання. Основні прийоми та техніка виконання.
16. Вібрація. Основні прийоми та техніка виконання.
17. Спеціальні прийоми сегментарного масажу та техніка їх виконання.
18. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу спини.
19. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу шиї.
20. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу передніх і бічних ділянок грудної клітки.
21. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу живота.
22. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу голови.
23. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу верхніх кінцівок.
24. Анатомо-топографічні дані та техніка масажу нижніх кінцівок.
25. Логопедичний масаж при важких мовленнєвих порушеннях.
26. Основна мета та лікувальний вплив на організм логопедичного масажу.
27. Протипокази до проведення логопедичного масажу.
28. Вправи логопедичної гімнастики для плечового поясу, шиї. Їх характеристика.
29. Гімнастика жувально–артикуляційних м'язів, міміко–артикуляційних м'язів.
30. Вправи для стимуляції рухів нижньої щелепи, м'язів глотки. Їх характеристика.
31. Вправи для активізації м'язів язика; гімнастика губ та щік. Їх характеристика.
32. Звітність та документація спеціаліста з масажу.
33. Призначення масажу дітям з психофізичними порушеннями.
34. Ознаки, що впливають на чутливість дітей з психофізичними порушеннями до масажу.
35. Тривалість процедури масажу, курсу лікування та інтервали між його курсами.

36. Показання та протипоказання до призначення масажу дітям з психофізичними порушеннями.
37. Поєднання масажу з фізіотерапевтичними процедурами.
38. Поєднання масажу з лікувальною фізичною культурою.
39. Вплив рухової активності на психічний і емоційний стан дитини.
40. Завдання лікувальної фізкультури.
41. Відмінні особливості лікувальної фізичної культури.
42. Загальні показання та протипоказання до призначення лікувальної фізичної культури.
43. Становлення лікувальної фізкультури.
44. Основні засоби лікувальної фізкультури.
45. Лікувальна фізкультура як метод лікування.
46. Класифікація фізичних вправ.
47. Класифікація гімнастичних вправ.
48. Об'єм рухів у суглобах. Техніка об'єму рухів у суглобах
49. Дихальні вправи.
50. Форми застосування лікувальної фізкультури.
51. Основні правила використання лікувальної фізкультури.
52. Лікувальна фізкультура як основний засіб фізичної реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
53. Вплив спеціальних фізичних вправ на відновлення дитячого організму.
54. Відмінність та особливість ЛФК серед інших методів лікування.
55. Протипоказання до занять лікувальною фізичною культурою.
56. Основні та додаткові засоби проведення лікувальної фізичної культури.
57. Класифікація фізичних вправ ЛФК.
58. Основні форми ЛФК.
59. Загальні вимоги до методики проведення занять з ЛФК.
60. Основні методи проведення занять.
61. Ступені фізичних навантажень. Передозування ЛФК.
62. Види патології опорно-рухового апарату.
63. Діагностичне обстеження рухової сфери дітей при ДЦП і міопатії.
64. Діагностичне обстеження рухової сфери дітей при тяжких порушеннях опорно-рухового апарату.
65. Діагностичне обстеження рухової сфери дітей при вродженій патології опорно-рухового апарату.
66. Діагностичне обстеження рухової сфери дітей при набутих захворюваннях і пошкодженнях опорно-рухового апарату.
67. Вимоги до режиму рухової активності дітей при порушеннях опорно-рухового апарату.
68. Завдання та методи фізичної реабілітації на різних етапах розвитку дитини з ДЦП.
69. Запобігання формуванню порочних поз і деформацій при ДЦП.
70. Методи сенсорної корекції. Відновлення рухової активності дитини з ДЦП.
71. Переваги фізичної культури при емоційно-вольових порушеннях та порушеннях аутичного спектру.
72. Комплекс фізичних вправ при емоційно-вольових порушеннях та аутизмі.
73. Труднощі, які виникають на заняттях з фізичної культури у дітей з аутизмом.
74. Лікувальна фізкультура при олігофренії.
75. Ступінь пристосування до фізичних навантажень.
76. Комплекс фізичних вправ при олігофренії.
77. Труднощі, які виникають на заняттях з фізичної культури у дітей з психічними порушеннями.

Рекомендована література

Нормативна

6. Типове положення про центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0401-18>.
7. Закон України «Про систему реабілітації в Україні». URL:
<https://novynarnia.com/2017/10/02/zakon-ukrayini-pro-sistemu-reabilitatsiyi-v-ukrayini-proekt/>
8. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. 2006. № 2-3. С. 36-42.
9. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. К., 2003.
10. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. Київ, 1999.

Основна

21. Бісмак О. В., Мельнік Н. Г. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. Харків : Вид-во Бровін О. В., 2010. 120 с. (Укр. мовою).
22. Борякова Н. Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии : учеб. пособ. для студентов педвузов. Москва : АСТ «Астрель», 2008. 222 с.
23. Вакуленко Л. О. Лікувальний масаж. Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. 448 с.
24. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.
25. Дегтяренко Т. М., Вавіна Л. С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 302 с.
26. Дедюгина Г. В., Янькина Т. А. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-7 лет, страдающими детским церебральным параличом. Москва, 2000. 350 с.
27. Єфименко М. М. Сучасні підходи до корекційно спрямованого фізичного виховання дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2013. 356 с.
28. Колупаєва А. А. Основи інклюзивної освіти : програма курсу. Київ : Ін-т спец. пед. НАПН України, 2012. 364 с.
29. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики : монографія. Київ, 2016. 152 с.
30. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. Київ : Наук. світ, 2010. 196 с.
31. Липа В. А. Психологические основы педагогической коррекции. Донецк : Лебедь, 2000.
32. Логопедия : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Дефектология» / под ред. Л. С. Волковой. Москва : Просвещение, 2009. 528 с.
33. Логопедія : підручник / за ред. М. К. Шеремет. 3-є вид., перер. та допов. Київ : Видав. Дім «Слово», 2017. 672 с.
34. Марченко І. С., Тюленева О. Г. Педагогічні заходи з формування комунікативної поведінки дітей із дизартрією при ДЦП : навч.-метод. посіб. Київ : Слово, 2013. 96 с.
35. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.
36. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник. Київ, 2014. 488 с.
37. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. / за заг. ред. Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука. Тернопіль : ТНПУ, 2010. 234 с.
38. Санс Менгібар Х. М. Дитячий масаж / пер. з ісп. Харків : Фактор, 2011. 160 с.
39. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. / за заг. ред. О. В. Мартинчук. Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка. 2017. 364 с.

40. Щетинин М. Н. Дыхательная гимнастика Стрельниковой. Москва : Методика, 2006. 128 с.

Допоміжна

22. Бадалян І. О., Журба Л. Т. Дитячі церебральні паралічі. Київ, 1988. 327 с.
23. Данілавичюте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посіб. / за ред. А. А. Колупаєвої. Київ : ТОВ «Фірма «Есе», 2013. 224 с.
24. Динаміка показників фізичного стану дітей у період 3–6 років / Л. Л. Галаманджук, Г. А. Єдинак, Л. А. Балацька, Г. В. Кубай. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 143–145.
25. Козьявкін В. І., Качмар О. О. Методи оцінки ефективності медичної реабілітації в системі інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації. *Укр. мед. часоп.* 2003. № 3135. С. 61–66.
26. Лавренюк А. Корекція легких ступенів вираження аутизму засобами фізичного виховання. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. ст. Львів, 2001. Вип. 5, т. 2. С. 140–142.
27. Ліщук В. Зв'язок розвитку тонких рухів пальців рук і розвитку мовлення. *Дефектолог.* 2010. № 7. С. 3–15.
28. Манько Н. В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку : наук.-метод. посіб. Київ : КНТ, 2008. 256 с.
29. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.
30. Мошков В. Н. Лечебная физкультура в клинике нервных болезней. 3-е изд. Москва : Медицина, 1982. 224 с.
31. Орес О. Використання засобів фізичного виховання для корекції рухових порушень у дітей з раннім дитячим аутизмом. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. пр. Львів, 2003. Вип. 7, т. 1. С. 364–366.
32. Основи корекційної педагогіки : навч. посіб. / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський, 2010. 264 с.
33. Пасічник В. Особливості фізичного стану дітей дошкільного віку з відхиленнями у психофізичному розвитку. *Фізична активність, здоров'я і спорт*. 2017. № 3(29). С. 24–32.
34. Разумов А. Н., Ромашин О. В. Оздоровительная физкультура в восстановительной медицине : учеб. пособ. Москва : Вуз и школа, 2002. 168 с.
35. Семенович А. В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте : учеб. пособ. для высш. учеб. заведений. Москва : Издат. центр «Академия», 2002. 232 с.
36. Сергієні О. В. Організація та управління системою медичної реабілітації інвалідів : метод. рек. Дніпропетровськ, 2007. 23 с.
37. Стадненко Н. М., Ілляшенко Т. Д., Борщевська Л. В., Обухівська А. Г. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників. Київ, 1998. 144 с.
38. Тимофеева Т. Н. Опыт проведения физкультурных занятий с детьми, страдающими аутизмом. *Адаптивная физическая культура*. 2003. №3(15). С. 27–28.
39. Учебник инструктора по лечебной физической культуре : учебник для ин-тов физической культуры / под ред. В. К. Добровольского. Москва : Физкультура и спорт, 1974. 480 с.
40. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / за ред. професора В.В. Абрамова та доцента О.Л.Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.

41. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. / за заг. ред. Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука. Тернопіль : ТНПУ, 2010. 234 с.
42. Шипицына Л. М., Мамайчук И. И. Детский церебральный паралич. СПб. : Дидактика Плюс ; Москва : Ин-т общегуманит. исследований, 2003. 520 с.

16. Інформаційні ресурси

1. http://adalin.mospsy.ru/r_02_00/r_02_07a.shtml - дитяча патопсихологія
2. <http://www.medportal.ru> – медичний портал
3. <http://www.new-clinica.ru> – психотерапевтична допомога
4. <http://www.defectology.ru/> - дефектологічний словник
5. <http://www.logoped-sfera.ru/> - журнал «Логопед»
6. <http://defectologya.ru/publ> - дефектологія та логопедія
7. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
8. <http://www.ikprao.ru> – логопедичні заняття
9. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.
10. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів.
11. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
12. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.